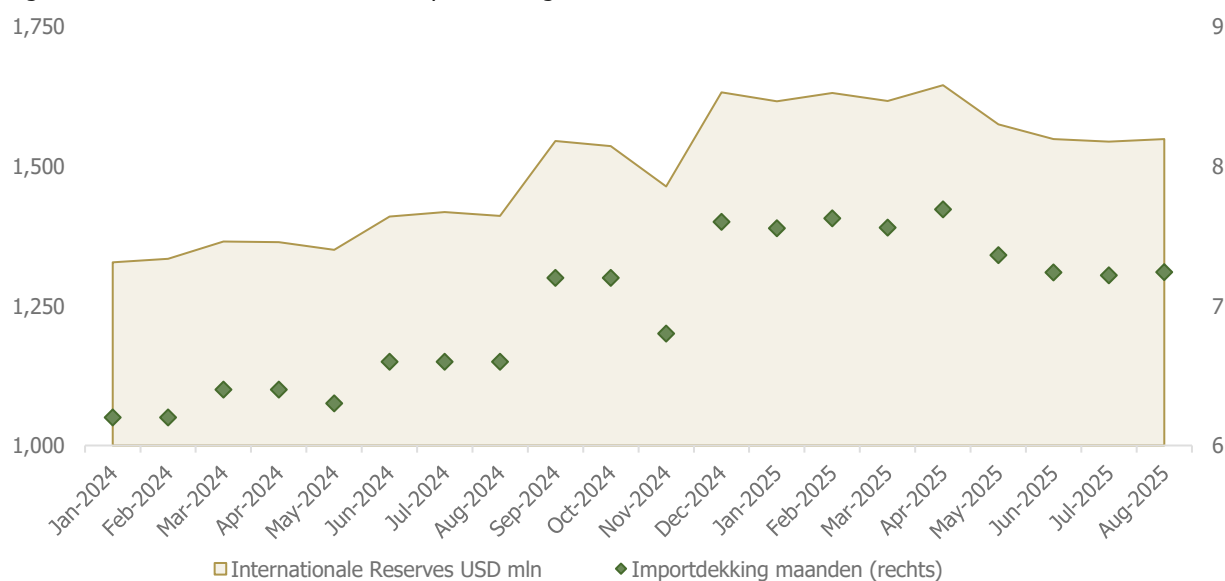

Het 25^e SEOB-bulletin gaat in op recente economische ontwikkelingen in Suriname. Ook presenteert het bulletin een analyse van beleidsconsistentie. SEOB is een onafhankelijke instantie, opgericht op 1 juni 2023 met het hoofddoel van het monitoren van het IMF-programma. Na de afronding van het IMF-programma richt de SEOB zich nu op het monitoren van de belangrijkste macro-economische indicatoren en het adviseren van de regering en belangrijke stakeholders. De gebruikte prestatie-indicatoren zijn gebaseerd op de doelstellingen van het IMF-programma. Op onze website – www.seob.sr – worden statistieken regelmatig overzichtelijk gepresenteerd.

Belangrijkste ontwikkelingen

- De inflatie steeg in augustus 2025 verder naar 10,8%, aangedreven door een toename van de geldhoeveelheid en een wisselkoersdepreciatie. De effecten van eerdere koersstijgingen en onzekerheid versterken de prijsdruk.
- De wisselkoers van de Surinaamse dollar vertoont sinds eind 2024 een stijgende trend, met een recente girale koers van rond de SRD 38,4 per USD in september 2025 (ongeveer SRD 35 per USD in januari 2025).
- De basisgeldhoeveelheid (M0) groeide in augustus met 1,8%, na liquiditeitsabsorptie door de Centrale Bank van Suriname (CBvS). De liquiditeitenmassa (M2) nam met 5,8% toe, wat inflatie en wisselkoersvolatiliteit kan aanwakkeren.
- De internationale reserves – inclusief de ringfenced reserves van commerciële banken – bleven stabiel met een importdekking van 7,2 maanden, ruim boven de norm van drie maanden.
- De schuldquote steeg, maar blijft ruim boven het wettelijke schuldplafond van 60%. Een geïntegreerde aanpak is nodig: inkomstenversterking, actief schuldbeheer en groeibevordering.
- De gemiddelde leenrentes bedroegen 14,6%, terwijl de gemiddelde spaarrentes stonden op 6,5%.
- De solvabiliteit van commerciële banken blijft sterk. De niet-renderende leningen (NPL's) ten opzichte van totale kredieten stonden op 3,1% in Augustus 2025, ruim onder de door de CBvS vastgestelde norm.

Figuur 1. Internationale Reserves en Importdekking

Bron: CBvS.

Analyse van beleidsconsistentie en begrotingssamenstelling

Deze analyse bespreekt belangrijke thema's die helpen om het begrotingsbeleid van de regering voor 2025 en 2026 beter te begrijpen. We belichten hoe de begroting aansluit bij de jaarrede van de President van de Republiek Suriname van 30 september 2025. Daarbij wordt onder meer geanalyseerd hoe de uitgaven per ministerie passen bij de aangekondigde beleidsdoelen, hoe de lokale-contentstrategie wordt ingevuld, hoe de begroting samenhangt met het financierings- en schuldenplan, en hoe verantwoord omgegaan wordt met inkomsten en trekkingen.

Om te beoordelen in hoeverre de beleidsrichtlijnen uit de jaarrede zijn omgezet in concrete begrotingsbeslissingen, is een vergelijking gemaakt per ministerie. Tabel 1 toont voor elk ministerie de beleidsprioriteiten uit de jaarrede naast de programma's in de Begroting 2025. Zo wordt duidelijk in welke mate de beleidsdoelen zijn vertaald in uitgaven en activiteiten. Ook laat de tabel zien waar er nog ruimte is om richting 2026 de beleidsdoelen verder te versterken of te verduidelijken.

In de jaarrede van 2025 is aandacht besteed aan het belang van local content als onderdeel van Suriname's ontwikkelingsstrategie, vooral met het oog op de voorbereiding op de offshore-oliesector. De ambitie omvat:

- Versterking van lokale participatie in de olie- en gassector;
- Opbouw van nationale capaciteit, kennis en certificeringskaders;
- Institutionele inrichting gericht op transparantie en verantwoord beheer;
- Voorbereiding van de samenleving op toekomstige olie-inkomsten;
- Koppeling met een stabilisatie- en spaarfondsstrategie.

Tabel 1: Vergelijking tussen beleidsprioriteiten in de Jaarrede 2025 en programmatische uitwerking in de Begroting 2025 per ministerie

Ministerie	Beleidsprogramma's in Jaarrede (2025-2026)	Programma's in Begroting 2026	Overeenstemming*
Binnenlandse Zaken	Kiestelsel-hervorming; versterking CBB/CHS; verkiezingen; governance	CBB/CHS versterking; verkiezingsbeheer; Public Sector Reform; digitalisering	H
Buitenlandse Zaken, Internationale Handel en Samenwerking	Actieve diplomatie; multilaterale integratie; PSA diaspora-beleid	Multilaterale programma's; economische diplomatie; PSA-instituut; missies	H
Defensie	Nationale veiligheid; grenscontrole; modernisering; drugsbestrijding	Veiligheids capaciteit; crisisrespons; beveiliging en intelligence	M
Economische Zaken	Diversificatie; innovatie; MKB; digitalisering; handelsbevordering	Innovatie-ecosysteem; industriebeleid; ondernemersklimaat	H
Financiën en Planning	Fiscale versterking; belastinginning; schuldbeheer; inflatiestabiliteit	IFMIS; belastingmodernisatie; schuldbeheer; inflatiebeheer	H
Grondbeleid en Bosbeheer	Duurzaam bosbeleid; landgebruik; carbon credits	Bosbeheerprogramma's; landbeleid (fragmentair)	L
Jeugd en Sport	Jeugdontwikkeling; sport; gemeenschapsopbouw	Sportprojecten; jeugdprogramma's; districten-steun	H
Justitie en Politie	Rechtsstaat; politie/OM modernisering; corruptiebestrijding; veiligheid	KPS-digitalisering; brandweer; criminaliteitsbestrijding; crisisprogramma's	H

Landbouw, Veeteelt en Visserij	Voedselzekerheid; kleine boeren; irrigatie; agro-export	Rijst, veeteelt, visserij, irrigatie, plattelandsprogramma's	H
Ministerie van Olie, Gas en Milieu	Local content; energietransitie; olie governance; spaarfonds; transparantie	Local content programma; certificering; energietransitie; HSEQ; monitoring	H
Natuurlijke Hulpbronnen	Carbon credits; natuur- en bosbeleid	Bosbeheer; natuurbeheer; milieuveiligheid	M
Onderwijs, Wetenschap en Cultuur	Skills; onderwijshervorming; jongeren; "Heritage Month"	Onderwijs- en cultuurprogramma's (beperkt zichtbaar)	M
Openbare Werken en Ruimtelijke Ordening	Infrastructuur; huisvesting; nuts; verbindingen	Wegen; nuts; meteorologie; logistiek; civieltechnisch werk	L
Regionale Ontwikkeling	Decentralisatie; districten; lokale projecten	Districtsbeheer; dienstverlening; sport/jeugdstructuren	H
Sociale Zaken en Volkshuisvesting	Koopkracht; armoedebestrijding; woningbeleid	Onderstanden; sociale bescherming; subsidies	M
Transport, Communicatie en Toerisme	Luchtvaart; toerisme; connectiviteit	Transportinvesteringen; toerismeprogramma's; communicatie	H
Volksgezondheid, Welzijn en Arbeid	Volksgezondheid; Welzijn en armoedebestrijding; Arbeid en werkgelegenheid; Onderwijs en ontwikkeling van menselijk kapitaal; Zorgfinanciering en sociale bescherming	Publieke gezondheid; farmaceutische logistiek; arbeidskaders	M

**Noot: H = Hoog → sterke mate van overeenstemming; M = Medium → gemiddelde of matige mate van overeenstemming; L = Laag → beperkte mate van overeenstemming. Bron: analyse SEOB.*

Tabel 1 illustreert dat de begroting 2026 de beleidslijnen uit de Jaarrede 2025 overneemt met de focus op:

- veiligheid en rechtsstaat;
- macro-fiscale stabiliteit en belastinghervorming;
- economische diversificatie en innovatie;
- sociale bescherming;
- local content en energietransitie.

Naast de kwalitatieve vergelijking tussen beleidsprioriteiten is het cruciaal om ook de kwantitatieve kant van de Begroting 2026 te belichten. De cijfers tonen een tekort van ongeveer SRD 6,3 miljard, wat neerkomt op ongeveer 3,5% van het BBP. De macro-economische context maakt deze situatie echter kwetsbaar. De schuldquote blijft ruim boven het wettelijke plafond en de financieringskosten zijn hoog, met binnenlandse rentes rond 14,5%.

De wijze van financiering van het tekort is bepalend voor de impact op de economie en de samenleving. Indien het tekort grotendeels via binnenlandse financiering wordt opgevangen, zal de geldhoeveelheid toenemen, wat inflatie en druk op de wisselkoers kan versterken. Dit is relevant omdat de Surinaamse dollar sinds de tweede helft van 2024 een depreciatietrend vertoont, van SRD 35 per USD begin 2025 naar SRD 38,5 per USD in november 2025. Een verdere verzwakking van de koers zou niet alleen importkosten verhogen, maar ook de inflatie aanwakken, waardoor koopkracht en macro-stabiliteit onder druk komen.

Hoewel internationale reserves voorlopig stabiel blijven (importdekking rond zeven maanden), vergroot een structureel tekort de kans op geldgroei. Dit vraagt om een strak monetair beleid en consequente fiscale hervormingen om de begrotingsruimte geloofwaardig te houden. Externe investeringsstromen – zoals die uit olie- en gasprojecten – kunnen hierbij een buffer vormen, maar vereisen een solide institutioneel kader om effectief te zijn.

Op basis van de vergelijking in tabel 1 merkt de SEOB het volgende op:

- Sterke beleids-begrotingsconsistentie is zichtbaar bij de ministeries van Justitie en Politie, Binnenlandse Zaken, Regionale Ontwikkeling, Financiën en Planning, Economische Zaken, Landbouw, Transport en Toerisme, en het Ministerie van Olie, Gas en Milieu. Bij deze sectoren zijn de prioriteiten uit de jaarrede duidelijk en concreet doorvertaald naar programma's, budgetten en uitvoeringsacties. In vergelijking met de begroting 2025 zien we bovendien een versterkte mate van allocatie en institutionele verankering, vooral op het gebied van economische diversificatie, veiligheid en publieke sector-hervorming.
- Gedeeltelijke vertaling van beleidsvoornemens naar begrotingsprogramma's zien we bij Natuurlijke Hulpbronnen, Arbeid en Jeugdzaken, Sociale Zaken, Onderwijs en Ruimtelijke Ordening en Milieu. In deze gevallen zijn beleidsintenties goed herkenbaar in de jaarrede en zijn er initiatieven zichtbaar in de begroting, maar is de programmatische en financiële detaillering in sommige gevallen nog in opbouw. Dit betreft met name sectoren waar de uitvoering meerjarig van aard is of waar wet- en regelgevingstrajecten nog lopen.
- Beperkte koppeling wordt vastgesteld bij Volksgezondheid, Openbare Werken en Grondbeleid en Bosbeheer, waar belangrijke beleidsrichtingen in de jaarrede zijn benoemd, maar de vertaling in de beschikbare begrotingsdocumenten nog beperkt concreet of gefaseerd zichtbaar is. Deze observatie hangt ook samen met de beschikbaarheid van detailinformatie per directoraat.

Naast de begroting, beschrijft het schuldenplan hoe de overheid de bestaande en toekomstige schulden op een duurzame manier wil beheren, met aandacht voor rentelasten, aflossingen, risico's en de samenstelling van de schuld. Samen met het financieringsplan vormt dit een raamwerk waarin beleidsdoelen, financiering en schuldbeheer op elkaar worden afgestemd. Een begroting werkt immers alleen als ze is gekoppeld aan een duidelijke financieringsstrategie en een verantwoord schuldbeheer.

De SEOB benadrukt dat een geloofwaardig en transparant begrotingsbeleid begint bij een correcte administratieve verwerking van financiële stromen. Trekkingen uit reserves of fondsen mogen niet als gewone inkomsten worden geboekt, maar horen thuis onder financiering of schuldbeheer. Wanneer deze toch als inkomsten worden gepresenteerd, ontstaat een vertekend beeld van de werkelijke begrotingsruimte en financiële positie van de staat. Een duidelijke scheiding tussen inkomsten, uitgaven en financiering is daarom essentieel om vertrouwen en consistentie in het financieel beleid te waarborgen.

Het Argentijnse RIGI-model

Het principe van transparantie en voorspelbaarheid is van belang voor interne begrotingsdiscipline alsook voor het creëren van een aantrekkelijk investeringsklimaat. Het Argentijnse RIGI-model (Incentive Regime for Large Investments), ingevoerd in juli 2024, illustreert hoe een land via een wettelijk verankerd kader grote investeringen kan aantrekken in strategische sectoren zoals infrastructuur, energie en mijnbouw. Door fiscale voordelen, vrijstelling van invoer- en uitvoerrechten en een garantie op fiscale, douane- en valutastabiliteit voor dertig jaar, biedt RIGI-investeerders zekerheid en vertrouwen.

Suriname bevindt zich nog in de voorbereidende fase van strategische initiatieven zoals local content, maar kan uit het RIGI-model waardevolle lessen trekken. Net zoals een transparante begrotingsadministratie vertrouwen

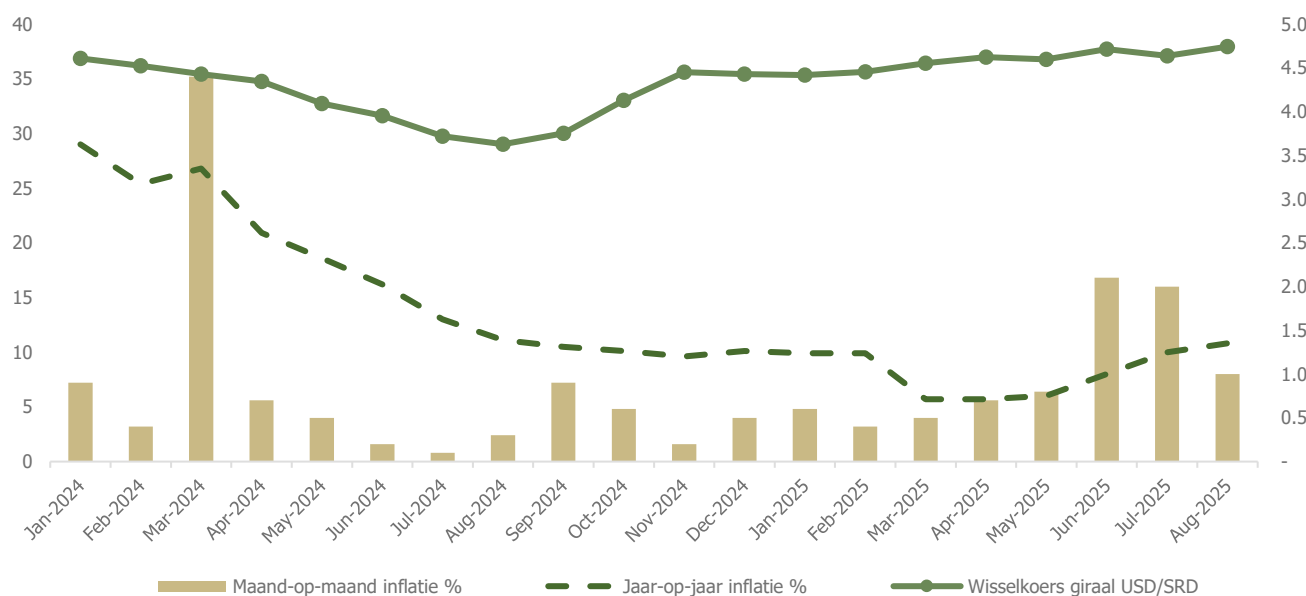
schept bij burgers en markten, creëert een stabiel investeringsregime vertrouwen bij investeerders. Beide elementen – interne transparantie en externe zekerheid – zijn cruciaal om duurzame groei te realiseren en lokale waarde creatie te bevorderen.

Recente economische ontwikkelingen

Inflatie en wisselkoers

In 2025 zette de opwaartse inflatietrend zich duidelijk voort. Na een stijging tot circa 10% in juli liep de inflatie in augustus verder op met 0,8 procentpunt tot 10,8%, waarmee wederom sprake was van een tweecijferig inflatiecijfer. Deze ontwikkeling verhoogt de druk op zowel consumenten als bedrijven en benadrukt de noodzaak van gerichte maatregelen om prijsstabiliteit te waarborgen. De inflatie in augustus werd veroorzaakt door een wisselkoersdepreciatie. De wisselkoersen deprecieerden verder in september 2025, met een stijging van 0,5% voor de USD en 0,4% voor de Euro ten opzichte van de SRD. Dit kan deels verklaard worden door de toegenomen vraag naar vreemde valuta. Ook onzekerheid draagt bij aan extra druk op de wisselkoers.

Figuur 2. Geldhoeveelheid (in SRD mln.) en maandinflatie (in %)

Bronnen: ABS en CBvS.

Monetaire ontwikkelingen en economische bedrijvigheid

De groei van de SRD-component van de basisgeldhoeveelheid vertoonde een toename in augustus 2025 tot 1,8%. De toename komt voornamelijk door netto transacties van de overheid, onder andere via lopende uitgaven gedreven door liquiditeitsabsorptie via openmarktoperaties en valutaveilingen door de Centrale Bank. De extra geldhoeveelheid heeft effect op de wisselkoers.

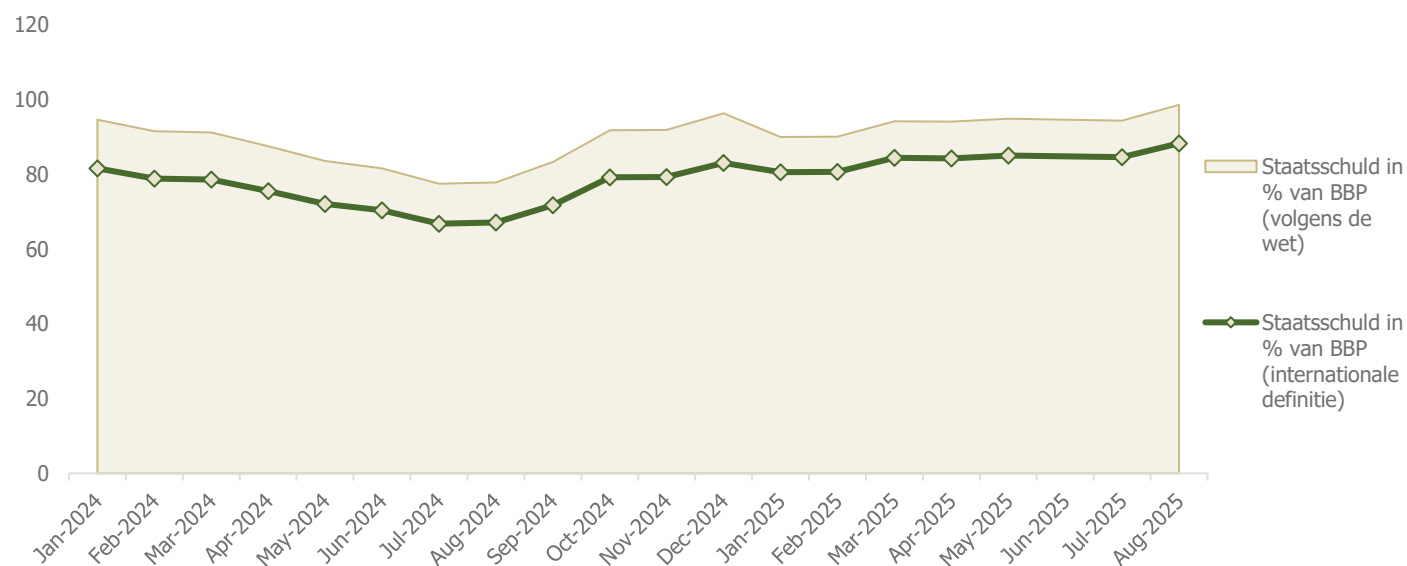
Het SRD-aandeel van de liquiditeitenmassa groeide met ongeveer 5,8% in augustus 2025 (juli: 3,3%). Deze groei wordt in belangrijke mate toegeschreven aan verhoogde overheidsuitgaven en een toename in de kredietverlening aan de private sector. Als deze ontwikkeling aanhoudt zonder begeleidende monetaire verkrapping, kan dit leiden tot verscherpte inflatoire druk en verhoogde volatiliteit op de valutamarkt, hetgeen het macro-economisch evenwicht verder onder druk kan zetten.

De maandelijkse index voor economische bedrijvigheid (MEAI) van de CBvS toont aan dat er tekenen zijn van groei ingaande de 1^e helft van 2025. Voor de 12-maands periode mei 2024 t/m april 2025 ten opzichte van mei 2023 t/m april 2024 bedroeg de groei van de MEAI ongeveer 0,5%. De groei werd voornamelijk gedragen door de handel en het transport, terwijl de industriële sector, met name door lagere goudproductie, een remmende invloed had op de economische activiteit.

Internationale reserves

In augustus 2025 bleven de internationale reserves op een relatief solide niveau en weerspiegelen wederom een importdekking van circa 7,2 maanden. Het totaalbedrag aan reserves – inclusief de reserves van de commerciële banken – bedroeg in augustus USD 1,55 miljard waarmee de externe positie van het land ruim boven de minimumvereiste van drie maanden importdekking blijft. Ten opzichte van juli is er sprake van een lichte stijging van 0,3%. Het blijft van belang de reservepositie nauwlettend te bewaken, aangezien deze cruciaal is voor het waarborgen van wisselkoersstabiliteit, het opvangen van externe schokken en het vertrouwen in het macro-economisch beleid.

Figuur 3. Staatsschuld volgens de wettelijke definitie (% van BBP)

Bronnen: Ministerie van Financiën en Planning; SDMO.

Staatsschuld

In augustus 2025 steeg de staatsschuld als percentage van het BBP licht ten opzichte van de voorgaande maand. Op basis van de internationale definitie steeg de schuldquote naar 88,3%, een stijging van 3,7 procentpunt. De staatsschuld blijft ver boven het wettelijk vastgestelde schuldplafond van 60% van het BBP, dat is onderverdeeld in 25% voor binnenlandse en 35% voor buitenlandse schuld. Als overheidstekorten aanhouden, verwacht de SEOB dat de staatsschuld onder druk zal blijven de komende maanden. De focus dient daarom te liggen op een actief en deskundig schuldbeheer, met beleid dat zich richt op het optimaliseren van looptijden, rentekosten en risico's, om zodoende de schuldenlast op lange termijn beheersbaar te houden en het vertrouwen van investeerders versterken.

Bankensector

De bankensector vertoonde in augustus 2025 wederom een gezond beeld. De gemiddelde leenrentes bleven stabiel op een hoog niveau van 14,5%, wat kredietverlening duur houdt. De gemiddelde spaarrentes bleven op 6,5%. De solvabiliteitsratio daalde licht naar 22,3%, en blijft ruim boven de internationaal aanvaardbare norm van 8%, wat wijst op een nog steeds sterke kapitaalpositie. Niet-renderende leningen (NPL's) ten opzichte van kredieten bedragen 3,1%, ver beneden het CBvS maximum van 5%. Vergelijken we deze met 2024, dan blijkt dit een forse verbetering. Deze daling is het resultaat van de uitvoering van de asset quality review door banken en de verbeterde terugbetaalcapaciteit van leners. De combinatie van relatief dure leningen, dalende spaarrentes en kredietrisico's vraagt om scherp risicobeheer om de financiële stabiliteit te waarborgen.

SEOB Aanbevelingen

De Surinaamse economie is en blijft fragiel. Waar de inflatie eerder in het jaar terugliep naar enkelcijferige inflatie, zien we deze weer stijgen in augustus 2025. Ook blijven wisselkoersstijgingen en de structurele overheidstekorten zorgwekkend. SEOB benadrukt dat het versterken van instituten noodzakelijk is om de macro-economische stabiliteit te bevorderen. SEOB beveelt verder aan:

- Strikte fiscale discipline is essentieel om de bereikte stabiliteit te behouden en het herstel duurzaam te verankeren.
- Meer fiscale transparantie en een duidelijke fiscale visie. Een samenhangend middellangetermijnkader voor belastingbeleid.
- Inkomsten verbreden via een regime vergelijkbaar met het RIGI-model. Hierbij zijn een modern investeringskader om nieuwe en stabiele inkomsten aan te trekken van belang.
- Om de cyclus van overheidstekorten, inflatie en wisselkoersdruk te doorbreken, is een samenhangende strategie nodig die fiscale consolidatie combineert met structurele hervormingen en gerichte economische verbreding.
- De overheidsbegroting dient een geïntegreerd overheidsbeleid weer te geven waarin ministeries een verdienmodel koppelen aan hun ministerie.
- Ter versterking van de overheidsfinanciën, beveelt de SEOB aan niet-strategische verlieslatende staatsbedrijven die enorme subsidies vereisen, transparant af te stoten naar de private sector.
- Het afkondigen van de aanbestedingswet is noodzakelijk om transparantie en duidelijke regels bij overheidsopdrachten en -aanbestedingen te waarborgen en kosten te beheersen.
- Het versterken en behouden van internationale reserves vereist exportgroei en investeringsbevordering. Economische diversificatie buiten de mijnbouw, met nadruk op agrarische sector, inclusief visserij en landbouwverwerking, diensten en (eco-)toerisme, is daarbij cruciaal.
- De overheid en het bedrijfsleven op korte termijn gezamenlijk een (productie en export) groeistrategie samenstellen ter bevordering van investeringen en export.
- Het intensief monitoren van inflatie en het beschermen van kwetsbare groepen vraagt om doelgerichte sociale programma's.
- Actief schuldmanagement is noodzakelijk gezien de hoge schuldquote.
- Het opbouwen van human capital bij sleutelinstellingen zoals de Belastingdienst, de Douane en ministeries moet onafhankelijk en duurzaam worden geborgd.
- Verbeterde (digitale) belastinginning en effectievere heffing van invoerrechten zijn nodig om het tekort terug te dringen.

- Afstemming tussen begrotings- en monetair beleid is essentieel om inflatoire druk te beperken en de SRD te stabiliseren. Het waarborgen van de onafhankelijkheid van de centrale bank, conform de Centrale Bankwet 2022, blijft daarbij een prioriteit.
- Het bewaken van de financiële stabiliteit vraagt om verantwoord kredietbeleid bij banken, met nadruk op kredietverlening aan het MKB en huishoudens, zonder de buffers te verzwakken. De hoge leenrentes vormen momenteel een rem op investeringen.
- Het herstel van vertrouwen vereist consequent beleid en heldere communicatie over de sociaaleconomische strategie voor de komende jaren.

<http://www.seob.sr>

secretary@seob.sr

